

Kutatásmódszertan

6. A szociálpszichológiai kísérlet 2.

Modulok áttekintése

- ⊇ A forgatókönyv és a fedőtörténet
- ⊇ A független változó manipulációja
- ⊇ A függő változó mérése
- ⊇ Gyakorlat: kísérletek szakszövegekben 2.
- ⊇ Az érvényesség problémái

➤ HÁZI FELADAT

2006.08.29.

Kutatásmódszertan: szociálpszichológia

2

A forgatókönyv és a fedőtörténet

- A kísérletek típusai és a fedőtörténet
- A fedőtörténet alapelvei
- Milyen a jó fedőtörténet?
- A fedőtörténet kidolgozottsága
- A fedőtörténetek lehetséges problémái

---

08 • A FORGATÓKÖNYV ÉS A FEDŐTÖRTÉNET

A kísérletek típusai és a forgatókönyv

- ▶ A kísérlet mint színdarab: forgatókönyv, történet, díszletek és színészek (kísérletvezető, beavatott személyek és résztvevő
- ▶ A fő feladatok: a forgatókönyvön belül a résztvevőkkel közler fedőtörténet kialakítása, benne a független változók manipulációjával és a függő változók mérésével
  - A forgatókönyv tehát a kísérlet teljes lebonyolítását írja le, míg a fedőtörténet a forgatókönyv azon része, hogy a kísérletvezető hogyan tájékoztatja a kísérlet résztvevőit
- ◯ **Hasonlítsuk össze a kísérletek típusait! Ki manipulálja bennük a független változót és hogyan?**
  - ◯ **A laboratóriumi kísérletben?**
  - ◯ **A terepkísérletben?**
  - ◯ **A természetes vagy kvázikísérletben?**

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 4

---

08 • A FORGATÓKÖNYV ÉS A FEDŐTÖRTÉNET

A fedőtörténet alapelvei

- ▶ Alapelv: a résztvevők értelmes és kíváncsi emberek, ezért mindenképpen értelmezni fogják a helyzetet.
- ▶ Ezért számukra is értelmes elrendezést kell alkalmaznunk. Ha már mindenképpen értelmezik a helyzetet, értelmezzék úgy, hogy az elősegítse a kísérlet céljait!
- ▶ Különösen fontos szempont a forgatókönyv és a fedőtörténet kialakításában, hogy alkalmazunk-e megtévesztést.
- ◯ **Gyűjtsünk példákat forgatókönyvekre és fedőtörténetekre! Hogyan gondoskodtak a kutatók a fenti követelmények teljesítéséről?**

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 5

---

08 • A FORGATÓKÖNYV ÉS A FEDŐTÖRTÉNET

Milyen a jó fedőtörténet?

- ▶ A kísérlet minden részletét lefedi
  - Azaz nem marad a kísérletnek olyan részlete, amelyre ne lenne valami magyarázat
  - A kísérlet részleteit hitelesen, hihetően magyarázza
- ▶ Felkelti az érdeklődést
  - A résztvevők motiváltak maradnak, hogy a kísérletben részt vegyenek, őszintén válaszoljanak ill. teljesítményfeladatokban a lehető legjobb teljesítményt nyújtásá
- ▶ Nem kelt gyanakvást
  - A résztvevők nem sejtik a megtévesztést (ha van), és nem sejtjenek megtévesztést akkor sem, amikor nincs!

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 6

A fedőtörténet kidolgozottsága

- ▶ Mennyire legyen a fedőtörténet kifinomult és életszerű? Ez többek között az alábbi tényezőkön múlik:
  - Mekkora hatást akarunk gyakorolni a független változóval?
Ha erős hatást (félelmet vagy disszonanciát) akarunk kelteni, fontos az életszerű helyzet (pl. Schachter, 1959; Aronson és Mills, 1959)
  - Alkalmazunk-e megtevesztést?
Ha igen, fontos az életszerűség és a hihetőség.
  - A függő változó mérése: viselkedés megfigyelése vagy értékelés ill. kognitív feladat?
Viselkedéses függő változó esetén több életszerűség kell. Ha csak egyszerű megítélés a feladat, nem kell olyan bonyolult fedőtörténet
Pl. Aronson és Carlsmith, 1963 ↔ Aronson, Willerman és Floyd, 1966

A fedőtörténetek lehetséges problémái

- ▶ Ha nem hihető, nem életszerű, illetve gyanakvást kelt
  - ↳ *Keressünk példákat problematikus fedőtörténetekre!*
- ▶ Ha nem szűri ki a kívánatossági és egyéb torzításokat
  - Egy lehetséges megoldás: magát a torzítás forrását is változóvá tenni (pl. McGuire, 2001)
- ▶ Ha általa nem vagy nemcsak azt manipuláljuk, amit szerettünk volna
  - Pl. Aronson és Mills (1959) kísérletének bírálata

A független változó manipulációja

Operacionalizáció
 Sikeres-e a manipuláció?
 A manipuláció speciális problémái
 Személyek közötti vagy személyeken belüli összehasonlítás?
 Elvárasi torzítások kiküszöbölése
 A független változó elrejtése

Operacionalizáció

- ▶ A feladat: a konceptuális változókból operacionális változókat generálni, vagyis meghatározni, konkrétan milyen módon érzük el, hogy az egyes feltételek különbözzenek egymástól
  - ▶ Fontos: a feltételek között csakis a független változó(k)ban legyen különbség, másban ne!
  - ▶ Egy konceptuális változó többféleképpen is operacionalizálható
- ☞ *Pl. hogyan operacionalizálták különböző kísérletekben a kognitív diszsonanciát?*

Sikeres-e a manipuláció?

- ▶ A független változó manipulációjának ellenőrzése: valóban elértük-e a kívánt hatást?
  - Pl. kérdőívvel (Jost és Burgess, 2000 in Jost, 2003)
  - Természetesen ezt is csak úgy tehetjük meg, ha bele tudjuk illeszteni a fedőtörténetbe!
- ▶ Ellenőrzés további kísérlet segítségével: ugyanazon konceptuális változó másfajta operacionalizációja
  - Moscovici és munkatársai (1969) → Nemeth és munkatársai (1974) a kisebbségi befolyásról
  - Pl. Aronson és Mills (1959) kísérletének módosítása: Gerard és Mathewson (1966)

A manipuláció speciális problémái

- ▶ Mi a teendő, ha a manipuláció sikertelen?
  - **Belső elemzés:** a résztvevők újracsoportosítása az elemzésben aszerint, hogy mekkora tényleges hatást váltott ki náluk a manipuláció
Pl. Schachter (1959)
  - Így jórészt oda a belső érvényesség, de nem vész teljesen kárba, amit végeztünk – egyfajta vészmegoldás
- ▶ Vannak független változók, amelyeket nem lehet vagy nem szabad manipulálni
  - A megoldás: természetes „kísérlet”
- ▶ Feltételekbe sorolás előzetes mérések alapján: ez tulajdonképpen kvázikísérlet

---

Személyek közötti vagy személyeken belüli összehasonlítás?

- ▶ Egy személy hány feltételben vesz részt?
  - Ha csak egyben: személyek közötti összehasonlítás, független minták (pl. Festinger és Carlsmith, 1959)
  - Ha mindegyikben: személyeken belüli összehasonlítás, összetartozó minták (pl. DePaulo és munkatársai, 1983)
- ▶ A személyeken belüli összehasonlítás előnyei:
  - Kisebb elemszám
  - Minden személy önmaga kontrollja, így nagyrészt kiszűrhető az egyéni változók hatása
  - A sorrendi hatás kiszűrhető a sorrend variálásával (vö. latin négyzet elrendezés)
- ▶ A manipuláció természete gyakran csak a személyek közti összehasonlítást engedi meg. (Pl. Festinger és Carlsmith, 1959 lehetetlen volna összetartozó mintákkal!)

Elvárás torzítások kiküszöbölése

- ▶ A **probléma**: intelligens, érdeklődő és tapasztalt emberi lényekkel kísérletezünk
  - Tapasztaltak, mert egész életüket a társas interakciók világában töltik
  - Mivel megvannak a saját elméleteik a társas világról, ezeket semlegesíteni kell
  - Az ehhez kapcsolódó torzítások egy különleges típusa: a *követelményjellemező* vagy *elvárás torzítás*

Elvárás torzítások kiküszöbölése

A megoldás:

- ▶ Jó fedőtörténet, illetve helyzetteremtés
- ▶ Megtévésztés
- ▶ Látszólag egymástól független vizsgálatok
- ▶ Kettős vak elrendezés

A független változó elrejtése

- ▶ A cél továbbra is a torzítások kiküszöbölése
- ▶ A független változó látszólagos leválasztása a kísérletről
  - „Balesetszerű” manipuláció, pl. Wilson és munkatársai (1995)
  - Beavatott személy alkalmazása, pl. Schachter és Singer (1962)
  - A résztvevők látszólagos egyedül hagyása
  - A függő változó mérésének elhalasztása
  - A kísérlet két vizsgálatként való bemutatása

A függő változó mérése

A függő változó típusai
 Miért nem csak viselkedéses?
 Torzítások kiküszöbölése

A függő változó típusai

- ▶ Viselkedéses
  - Sokféle fajtája lehet: pl. segítő viselkedés, agresszió, választás, akaratlan viselkedés, fiziológiai mutatók
- ▶ Megítélés
  - Általában skálákon (vö. skálaszerkesztés)
- ▶ Kognitív feladat
  - Teljesítmény: idő, hibák
  - A megoldás típusa

☺ *Mikor melyiket érdemes alkalmazni?*

---

06 • A FÜGGTELLEN VÁLTOZÓ MANIPULÁCIÓJA

Miért nem csak viselkedéses?

▶ Magától értetődőnek tűnik, hogy a viselkedés érdekel bennünket a leginkább. A kutatók gyakran mégsem azt mérik, aminek három fő oka van:

- A viselkedést nehéz mérni, kérdezni könnyebb
- Folyamatorientált kutatásnál nem a viselkedés, hanem a mögöttes folyamatok érdekesek
- A kérdés olykor pontosabb képet ad, mivel a viselkedést sok minden sokféleképpen meghatározhatja

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 19

---

06 • A FÜGGTELLEN VÁLTOZÓ MANIPULÁCIÓJA

Torzítások kiküszöbölése

▶ A függő változó elrejtése, ill. megtévesztés

- Eltávolítás a kísérlettől: „másik vizsgálat”
- Rejtett megfigyelés
- A kísérletvezető távozása

▶ Akaratlagosan kontrollálhatatlan függő változók mérése

- Fiziológiai változók
- Látszólag kognitív feladatok
- Automatizmusok
- Nemverbális kommunikáció

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 20

06

KÍSÉRLETTERVEZÉS 2.

☺ *Tervezzük meg a megalkotott hipotézisek operacionalizációját!*

- *Hogyan manipuláljuk a független változót/változókat?*
- *Hogyan mérjük a függő változót/változókat?*

☺ *Írjunk hozzá kísérleti forgatókönyvet!*

✉ fnoodle.etr.elte.hu
(6.óra: Kísérlettervezési projekt fóruma)

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 21

06

Alapolvasmányok

A forgatókönyv és a fedőtörténet
Szokolozky Á. (2004) A változók műveleti meghatározása. In *Kutatómunka a pszichológiában*.
Budapest: Osiris Kiadó. 208.

A független változó manipulációja
Szokolozky Á. (2004) A független változó hatékonysága. In *Kutatómunka a pszichológiában*.
Budapest: Osiris Kiadó. 209-210.

A függő változó mérése
Szokolozky Á. (2004) A függő változó érzékenysége. In *Kutatómunka a pszichológiában*.
Budapest: Osiris Kiadó. 210-212.

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 22

Vége

Készült: ELTE PPK
Pszichológiai Intézetében
moodle.etr.elte.hu

Gyakorlat: kísérletek szakszövegekben 2.

Feladat: térjünk vissza a múlt alkalommal is látott, kísérleteket összefoglaló szövegekhez és rekonstruáljuk az operacionális változókat (manipuláció, mérés), valamint a fedőtörténetet!

Murphy, Monahan és Zajonc (1995)

- ▶ A résztvevők a képernyő előtt ültek, amelyen rövid felvillanásokat láttak, és mindegyik felvillanás után egy kínai írásjelet. A kutatók arra kérték őket, értékeljék, melyik írásjel mennyire tetszett nekik. Valójában az írásjeleket megelőző felvillanások mindegyike egy mosolygó vagy egy mérges arccsoka volt, amely mindössze 4 ezredmásodpercen keresztül jelent meg a képernyőn. A kutatók azt találták, hogy a tudatosulás küszöbe alatt bemutatott arcok befolyásolták az egyes írásjelek értékelését: a mosolygó arcok javítják, a mérgesek pedig rontják a kontrollhelyzethez (nincs arc) képest. (Fiske, 2005 alapján)
- ☐ **Hogyan manipulálták a kutatók a független változót?**
- ☐ **Hogyan mérték a függő változót?**
- ☐ **Hogyan hangozhatott a kísérlet fedőtörténete?**

2006.08.29.

Kutatásmódszertan: szociálpszichológia

25

Bryan és Test (1967)

- ▶ A vizsgálatban autóvezetők egy egyetemista lányt láttak egy lapos kerekű Ford Mustang mellett állni az út mentén. A pöttyök az autónak volt támasztva. Az esetek felében mintegy 400 méterrel előtte volt egy defektes Oldsmobile, ahol egy másik fiatal lány nézte, ahogy egy férfi cseréli a kereket; a másik felében nem volt modell. A kutatók 2000-2000 arra haladó járműnél nézték, hogy közülük hányan állnak meg segíteni. Többen álltak meg, ha nem sokkal előtte látták, hogy valaki segít (58%, szemben a 35%-kal). (Fiske, 2005 alapján)
- ☐ **Hogyan manipulálták a független változót?**
- ☐ **Hogyan mérték a függő változót?**
- ☐ **Mi lehetett a fedőtörténet?**

2006.08.29.

Kutatásmódszertan: szociálpszichológia

26

Zillmann, Weaver, Mundorf és Aust (1986)

- ▶ A kutatók férfiaknak és nőknek horrorfilmet vetítettek ellenkező nemű partner jelenlétében, aki a kísérletezők beavatottja volt, és fizikailag vagy vonzó volt, vagy nem. A résztvevők egy 14 perces jelenetet néztek meg, amelyben egy őrült gyilkos megöli néhány barátját, majd egy fiatal nőt üldöz és terrorizál egy elhagyott farmon. A rémisztő film nézése közben a résztvevők ellenkező nemű partnere szorongást, közömbösséget vagy fölényes önralmat mutatott. Az eredmények szerint az eredetileg is vonzó férfiakat a nőnemű válaszadók minden feltételben vonzóknak találták, a nem vonzó férfiak viszont növelni tudták vonzerejüket önralmat mutató viselkedésükkel a film alatt, és teljesen kompenzálni tudták ezzel a rokonszenv kezdeti hiányát. A férfi résztvevőknél nem kaptak hasonló eredményeket: a nők szorongása nem tette őket vonzóbbá a férfiak szemében. (Fiske, 2005 alapján)
- ☐ **Hogyan manipulálták a független változót?**
- ☐ **Hogyan mérték a függő változót?**
- ☐ **Mi lehetett a fedőtörténet?**

2006.08.29.

Kutatásmódszertan: szociálpszichológia

27

Sloan és munkatársai (1988)

▶ A kutatók azt vizsgálták, vajon a fegyverviselés szabályozása hatással van-e a löfegyverrel elkövetett emberölések számának alakulására. Két várost hasonlítottak össze, az USA-beli Seattle-t és a kanadai Vancouver-t. A két város fekvése, mérete, iskolázottsági és jövedelmi viszonyai, valamint bűnözési rátája mind hasonló, de Seattle-ben szabad a fegyverviselés, míg Vancouverben nem. Azt találták, hogy bár a súlyos testi sértés kockázata Seattle-ben csak 1,16-szorosa a vancouveri, a löfegyverrel elkövetett támadás kockázata hétszeres, a gyilkosságé pedig 1,6-szeres. Utóbbi különbséget megmagyarázza, hogy a löfegyverrel elkövetett gyilkosság kockázata Seattle-ben ötszörös a vancouveri adatokhoz képest, míg az egyéb módon elkövetett gyilkosságok arányai nem különböznek. (Fiske, 2005, 478. o. alapján)

- *Hogy történt a független változó operacionalizációja?*
- *És a függő változóé?*
- *Mi a helyzet a fedőtörténettel?*

Az érvényesség problémái

- A belső érvényesség
- A külső érvényesség
- A szerkezeti érvényesség

A belső érvényesség

- ▶ Belső érvényesség = valóban a független változó(k) értékének változása okozza a függő változó értékében tapasztalható változásokat.
- ▶ Veszélyforrás: más, ellenőrizetlen tényezők is befolyásolhatják a függő változót
- ▶ A veszély elhárítása: véletlenszerű elhelyezés

---

06 • AZ ÉRVÉNYSÉG PROBLÉMÁI

○ A külső érvényesség

- ▶ Külső érvényesség = a vizsgálat eredményei általánosíthatók az emberek és helyzetek sokaságára.
- ▶ Veszélyforrások:
  - A kísérletekben kicsi és speciális a minta (egyetlen kultúrából, sokszor kizárólag egyetemisták!)
  - Mesterkelt a helyzet (főleg a laborkísérletben)
- ▶ Elhárításuk többféle lehet:
  - Terepkísérlet
  - Ismétlés többféle mintával
  - Az eredmények megismétlése más kutatási módszerrel
  - Metaanalízis

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 31

---

06 • AZ ÉRVÉNYSÉG PROBLÉMÁI

○ A szerkezeti érvényesség

- ▶ Szerkezeti érvényesség = a kutató valóban a szándékolt konstruktumot manipulálta ill. mérte.
- ▶ Veszélyforrások (ld. részletesen a mai alkalom kötelező moduljait):
  - A manipuláció mást is befolyásolt
  - A méréssel nem a kívánt konstruktumot mértük
- ▶ Elhárításuk (ld. részletesen a mai alkalom kötelező moduljait):
  - Gondosan megtervezett manipuláció és mérés
  - Torzító hatások kiszűrése
  - A kísérlet megismétlése azonos konceptuális, de más operacionális változókkal

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 32

06

○ Mellékletek

KÍSÉRLET-PÉLDÁK:

- Viselkedés és megítélés
- Fedőtörténet
- Operacionalizálás
- Belső elemzés
- Összetartozó minta
- Balesetszerű manipuláció

06

○ Viselkedés és megítélés

▶ Egy-egy példa a viselkedés, illetve a megítélés alkalmazására a függő változó méréséhez.

- Aronson és Carlsmith (1963): tiltott játék gyerekeknek.
  - Független változó: enyhe vagy súlyos büntetés kilátásba helyezése
  - Függő változó: a gyerek viselkedése.
- Aronson, Willerman és Floyd (1966): növeli-e a rokonszenvet, ha a célszemély apró, de kínos hibát követ el? (Pl. leönti magát kávéval.)
  - Független változók: a célszemély kompetenciája; az apró, kínos baklövés (leönti-e magát kávéval)
  - Függő változó: a célszemély megítélése.

A FEDŐTÖRTÉNET KIDOLGOZOTTÁSGA

2006.08.29. 34
Kutatásmódszertan: szociálpszichológia

06

○ Fedőtörténet

▶ Példák problematikus fedőtörténetekre:

- Festinger, Pepitone és Newcomb (1952): egyéniségvesztés – a „kísérlet” eredeti változatában nem sikerült kiváltani a kívánt viselkedést
- Aronson és Mills (1959): a csoportba való „beavatás” keretében felolvasott „csúnya szavak” szexuális arousalt is kelthettek, s így az izgalomátvitel is magyarázhatja a csoport iránti vonalmat

☺ *Mi lehet a megoldás?*

A FEDŐTÖRTÉNET LEHETSÉGES PROBLÉMÁI

2006.08.29. 35
Kutatásmódszertan: szociálpszichológia

06

○ Operacionalizálás

▶ A **probléma**: Aronson és Mills (1959) kísérletében a csoportba való „beavatás” keretében felolvasott „csúnya szavak” szexuális arousalt is kelthettek, s így az izgalomátvitel is magyarázhatja a csoport iránti vonalmat

▶ A megoldás: Gerard és Mathewson (1966) megismételték a kísérletet azonos konceptuális, de más operacionális változókkal.

- A „beavatás” obszcén szavak felolvasása helyett áramütés volt.
- Ennek megfelelően a „vitacsoport” témája a puskázás volt, az áramütés pedig „az érzelmi labilitás tesztje”
- A szexuális arousal szerepe így kizárható.
- Eredmény: a súlyosabb „beavatáson” átesettek itt is pozitívabban értékelték az unalmas vitacsoportot.

SIKERES E A MANIPULÁCIÓ?

2006.08.29. 36
Kutatásmódszertan: szociálpszichológia

06

○ Belső elemzés

▶ Példa a belső elemzésre: Schachter (1959) erős vagy gyenge szorongást akart kiváltani a résztvevőknél

- Operacionalizáció: „áramütést fognak kapni” (csak közlés) vs orvosi környezet, fehérköpenyes k.v., ijesztő műszerek.

▶ Probléma: nem működött a manipuláció.

- A gyenge szorongás feltételében is sokan voltak, akik nagyon megijedtek, és az erős szorongás feltételében is voltak jó néhányan, akik nem ijedtek meg „kellőképpen”

▶ Megoldás: belső elemzés.

- A résztvevők utólagos újracsoportosítása az adatelemzésnél aszerint, hogy ténylegesen mennyire szorongtak.

A MANIPULÁCIÓ SPECIÁLIS PROBLÉMÁI

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 37

06

○ Összetartozó minta

▶ Példa összetartozó mintás vizsgálatra (személyen belüli összehasonlítás): DePaulo, Lanier és Davis (1983)

▶ A résztvevők 4-4 állítást hallgattak meg a célszemélyektől:

- Előre megtervezett hazugságot
- Spontán hazugságot
- Előre megtervezetten igaz állítást
- Spontán módon tett igaz állítást

▶ Nem tudták, melyik melyik, és az volt a feladatuk, hogy kitalálják.

- A véletlennél nagyobb arányban leplezték le a hazugságokat, de nem volt szignifikáns különbség aszerint, hogy a hazugság spontán vagy előre megtervezett volt.

ÖSSZEHASONLÍTÁS

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 38

06

○ Balesetszerű manipuláció

▶ Példa balesetszerű manipulációra: Wilson, Hodges és LaFleur (1995) azt akarták elérni, hogy a résztvevők jobban emlékezzenek egy célszemély pozitív vagy negatív viselkedéseire.

- Módszer: miután vetítón bemutatták a pozitív és a negatív viselkedéseket, az egyik fajtát még egyszer bemutatták.
- Probléma: ez így kissé átlátszó lenne!
- Megoldás: azt az instrukciót adták, hogy „most még egyszer megmutatjuk a viselkedéseket”, ám az egyik fajtaéhoz tartozó viselkedések diáinak bemutatása után a vetítő „elromlott”.
- A hitelesség kedvéért a k.v. szitkozódott, bosszankodott, próbálta megjavítani, másik vetítőt keresni, majd rezignáltan „feladta” és közölte a résztvevőkkel, hogy nincs mit tenni, folytatják a kísérletet a többi dia bemutatása nélkül.

A FÜGGETLEN VÁLTOZÓ ELREJTÉSE

2006.08.29. Kutatásmódszertan: szociálpszichológia 39
